

Podučne stvari.

Vodilo za državne volitve.

Po šestletni dobi je bil 17. maja t. l. dunajski državni zbor sklenjen in kmalo bomo imeli nove volitve.

Prej so državne poslance volili deželni zbori, pa dosedaj vladajoča stranka je pred šestimi leti deželnim zborom to pravico vzela in vpeljala tako imenovane neposredne volitve, to so take volitve, pri katerih tudi državne poslance volijo volilci na deželi sami, kakor deželne poslance.

Vsake volitve so važne in imenitne, zlasti pa volitve za državni zbor. One dajejo državljanom najlepšo in najimenitnejšo pravico, namreč pravico pretresati in določevati postave, ki bodo v prihodnje morebiti veljale za veliko veliko let. Ako so te postave dobre in koristne, bodo one, ki k njim pripomorejo, blagrovali njihovi potomci; če so pa slabe, se bodo nad njimi še hudovali, ko bodo njihove kosti že zdavno v hladni zemlji trohnele.

Iz tega pa sledi, da ima vsak državljan tudi sveto dolžnost si po svoji moči prizadevati za dobre in koristne postave, kar se godi ravno s tem, da po svoji moči pripomore k izvolitvi poštenih in zanesljivih poslancev. Nihče naj se toraj na druge ne zanaša, češ, da bodo že oni tudi brez njega vse opravili. Res bodo opravili, in morda jim bo še prav ljubo, da bodo oni vse opravili, pa kako bodo opravili? Kakor bo njim najbolje kazalo, ne pa Vam, kakor se bo njim prav zdelo, ne pa kakor bi za splošne koristi najbolje bilo. Poglejte le nasprotnike, in vzemite si jih v zgled. Nobeno še tako nujno delo, nobena sitnost, nobena še tako dolga pot, nobena zamera jih ne zadržuje, da bi ne prišli volit in da bi ne skušali izbrati svojih privrženec. Zakaj bi se toraj Vam zdelo vse preveč, vse zoprno, vse malenkostno, ko vendar gre za Vaše najimenitnejše koristi, za Vaše najsvetejše stvari, za Vaš denar, za Vaše blagostanje, za gospodarski napredek itd., kar je vse odvisno od tega, ali boste pri volitvah izbrali poštene in zanesljive možé, ki Vaše težave in bremena poznajo, ter imajo tudi srce in pogum se za Vas potegovati.

Jako napačno bi pa bilo še le takrat misliti na volitve, ko je treba iti že na volišče. Že pred volitvami je treba poskrbeti mnogo reči, od katerih je odvisen srečen uspeh in izid volitev.

In ravno na vse to Vas hočemo s temi vrsticami opomniti.

1. Že zdaj naj se v vsakem imenitnejšem kraju in v vsaki občini kak vnet domorodec poprime volitvenih zadev. Kjer ga ni moža, ki bi se za volitve zanimal, tam se navadno prav nič ne stori. Možje, katerim je za domačo reč kaj mar, naj tedaj ne čakajo, da jih bo še le kak vnanji odbor iz spanja zbudil, ampak eden domačih naj sam reč v roko vzame, naj stopi na čelo in naj zbere veljavnejše možé, ki naj se potem zastran volitev med seboj dogovoré, zlasti pa skrbé, da se bodo vse priprave za volitve vršile natančno in postavno. Ti možje naj stopijo potem v zvezo z glavnim narodnim volilnim odborom, ki se je po razpisanih volitvah uže osnoval v Ljubljani, in naj mu nemudoma naznanijo vsako zapreko, vsak pomislik, vsako željo, da se vse potrebno o pravem času pri merodajnih krogih uravná.

2. Ti možjé ali občinski volilni odseki naj bodo zlasti gledali na to, da se bodo volilni imeniki prav sestavili, da ne bode noben volilec naše stranke izpu-

nilo se je, da se morejo Ogrri tako rekoč komandirati v avstrijski državni zbor, toda Ogrri se niso klonili in so izostali. Vitez Schmerling je sicer mislil in dejal: „mi lahko čakamo“, vendar s tem je izjavil le svoje osobno prepričanje. Njega krilata beseda je bila osramočena, kajti cesarskemu dvoru je bila odločna volja, z Ogersko skleniti mir. — Kako čudna pot je od izgube pravde do ogerske hegemonije! In med vsem tem delajo mejo samo nekatera leta. Je li bilo tréba, sezati po takošnjem pripomočku, in potem spet po drugem?

Ogerska pogodba je bila kládivo, s katerim so si državniki razbili svoje mnogoletno delo; državopravna logika bi ne bila mogla prejeti občutljivejšega udarca, nego s pogodbo z Ogersko. Ogerska izguba pravic je bila še tako mlada in česka tako stara; poslednjo je zarastel mah, prva je še zvonéla po ušesih poslušalcem. Ogerski se ni odpustila samo kazen, — ne, ne, izročilo se jej je krmilo državno; proglasilo se je magjarsko pleme izvoljenim ljudstvom in ob enem se je strogo držal ukaz, kateri je silil Čehi v državni zbor. Ogrri so smeli moliti svoje narodne bogove, a Čehi bi imeli ležati na kolenih pred cislajtanskim konstitucionalizmom. Erdeljsko so zvalili z láskanjem in obljubami v dunajsko zborovanje, da se je leto poznejše izročila ogerskemu posilstvu.

Politika ne pozna tiste moralne čistosti, kateri rabijo nesveti pripomočki v dosego svetih namenov, in morebiti bi imeli menj pravice grajati, ako bi nas mogel doseženi namen osvedočiti o dobrosti upotrebljanih pripomočkov. A kaj se je doseglo po ovinkih in po gladkih potih, po katerih so hodili svétniki vladarjevi? Izródek, kateri nima vrstnika, — zmes ustavnih razmer, tujcu popolnem nerazumnih, — okóren, neraben, slabo delujoč ustavni mehanizem, s katerim ni moči biti zadovoljni nijedni deželi, nijedni národnosti, nijednemu domoljubu, niti ne vladarju in državi.

Dualizem utegne ugoden biti kaki državi tretje vrste, katera živi politično zá se, oddaljena od svetovne borbe. Prav lahko umejemo, da Norvegska in Švedska o tem ničesar ne pogrešate; slabše se uže godi malo oddaljenejši Danski, kateri ni bilo moči shajati s holstajnskimi ministerstvom. Al, ako ste, kakor v Avstriji, obé državni polovici v ravnotežji, in more ena moč drugo prevladati, tu ni misliti o napredku, osobito ne, če se javljajo moči delavnosti v nasprotnih si mérilih.

Naj se nam ne govori o onem dualizmu, ki je pred marcem leta 1848. med Avstrijo in Ogersko bolj v besedi kraljeval kakor dejanski, kajti faktum je, da je izginila vsaka samouprava Avstrije in ogerska ustava onega časa pospeševala voljo vladarjevo. Še le leto 1848. je predrugačilo vse to, in leta 1867. se je stvarila nova ogerska pogodba.

Ta dualizem z dvema državnima zboroma, dvema poslanskima in dvema gosposkima zbornicama, dvema delegacijama in tremi ministerstvi — vse to je pač spaka pravega konstitucionalizma. V takih razmerah ni bilo družega storiti, kot pod plaščem ustavnih naprav na videz ustavno, v resnici pa absolutistično vladati ali pa celó ne vladati. Zaradi tega vidimo, da ima avstrijski konstitucionalizem v sistemi napak brez konca in kraja, a njega dobrih svojstev iščemo brez vspeha.

Bolj ko v drugih državah je zato tudi vlada obeh državnih polovic prisiljena, da se ozira na dobro voljo, pa tudi na slabe strasti ljudskih zastopnikov; ona tedaj ne sme prestrogo postopati s spačenostjo, marveč jej mora prizanašati; se ve da vsemu temu bi se vlada enotno narodne države odločno protivila.

ščen, ki ima volilno pravico, in noben nasprotnik ne vpisan, ki volilne pravice nima. — Te volilne imenike, ki morajo biti na podlagi zadnjih občinskih volitev po abecednem redu sestavljeni po mestih, trgih in kmečkih občinah, vredujejo župani. En tak volilen imenik mora župan v svoji občinski pisarnici ali hiši celih osem dni razgrniti, da ga vsakdo lahko pregleda, in ob enem mora javno v občini oklicati, da more vsakdo volilen imenik pregledati in v osmih dneh, ki se štejejo od dne razglasenja, svoje ugovore naznati. Enakošen spis volilnega imenika pa mora župan izročiti c. kr. okrajnemu glavarstvu, ki ima razsojevati o ugovorih zoper volilne imenike. Ugovore, da je kdo vpisan, ki nima volilne pravice, ali kdo izpuščen, ki pa ima volilno pravico, sme delati vsak volilec dotične občine, in jih izroči županu, ki jih mora v treh dneh odposlati okrajnemu glavarstvu ali tisti politični gosposki, kateri je deželni predsednik izročil razsodbo o takih ugovorih. Ako kdo z razsodbo okrajnega glavarja ni zadovoljen, se sme v treh dneh pritožiti ali vložiti rekurs pri deželnem predsedniku, čegar razsodba je vselej konečno veljavna. — Na poznejše ugovore se okrajni glavar ne sme več ozirati in mora volilni imenik 24 ur pred volitvijo uradno in konečno uravnan biti in se potem ne sme več spreminjati.

Volilni imenik velikih posestnikov dela deželni predsednik, ki sprejema in razsojuje tudi vse pritožbe in ugovore.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu starega skušenega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

Iskren zagovornik.

(Dalje.)

Za drž. pravdnikom se oglasi zagovornik zatoženčev, dr. Grabar. Najprvo se spusti v hvalo instituta porotnikov in pravi, da si v posebno srečo šteje, da more danes govoriti pred tako inteligentnimi možaki, kakoršne pred sabo vidi. To — pravi — mu stori današnja že samo na sebi lahko nalogo še lajšo, ker zagovarjati ima človeka, ki se mu zdi tako nedolžen, kakor vsak izmed porotnikov. Potem se spusti v kritiko dokazov.

„Prva in najtežja priča zoper mojega klienta — pravi — je služabnik Burgar. Če bi ga ta ne dolžil napada, bi današnje obravnave celó ne bilo. Ali kaj pové on? Da ga je Frank po stopnicah pahnil, drugzega nič. Da bi mu bil vzel tudi denar, tega trditi se staremu možu vendar ustavlja vest. Tega toraj moj klient tudi tožen ne more biti. Je pa trditev Burgarjeva verjetna? Premislite, gospoda! O belem dnevu, v sredi mesta, v veži, skož katero hodi vsako minuto, vsako sekundo po več ljudi, na dan po več sto, ki tedaj ne more biti nikdar prav prazna, bi ne bil napada nihče videl! Je li to verjetno? Na takem očitnem kraju se lotiti človeka je uže kacega Rinaldo-Rinaldinija predrznosti treba. Ali je pa moj klient — le pogledjte ga! — res podoben tacemu nadtolovaju? Jaz in vsak izmed Vas bo rekel, da ne. Kako li, da ga tedaj Burgar dolži? Burgar veljá sicer za poštenega moža, gospodar njegov mu daje najboljše spričevalo. Dobro! Al, gospoda, človek je slabotna stvar, česar 40, 50 let ne stori, storiti utegne v 51. letu, če ga skušnjava premaga. V skušnjavi pa je Burgar bil. Mislite si očeta, ki hoče omožiti svojo hčer. Par tisučakov dôte se o taki priliki prav dobro prileže.“

Predsednik tu opomni, da ne more dopustiti sumničenja tako poštenega človeka, kakor je Burgar po vsem, kar je do zdaj znano o njem.

Dr. Grabar odgovori, da noče nikogar natolcevati, ampak le omajati verjetnost Burgarjeve izpovedi. Na to gre še dalje in reče, da je dosedanja poštenost Burgarjeva utegnila biti le hlinenje in da je morda čakal le prilike, da si pridobivši polno zaupanje gospodarja o ugodni priliki si prisvoji večí znesek. Vsaj njemu — zagovorniku — ne bo nihče vzel prepričanja, da je stari Burgar skrnil denar, potem pa se sam nalašč poškoval, da bi odvrnil krivdo od sebe.

Pri teh besedah vstane Burgar in zaupije: „Gospod doktor, kdor si kaj tacega upa izreči — —“

„Tiho, tiho“ — ga pomiri predsednik — „saj boste pozneje imeli še priliko pritožiti se zoper to. Vam pa, gospod zagovornik“ — se obrne proti dr. Grabarju — „prepovem vsake napade na priče in če boste govorili v tej obliki naprej, vam bom odtegnil besedo.“

„Zagovorniku mora biti dana popolna svoboda govorjenja“ — opomni zagovornik, in jaz zapazim, da mu večina porotnikov prikima. Po tem ometava še druge dokaze in izreče po nekako posebno govorniško zasukanem stavku svoje prepričanje, da Franka nikakor ne bodo obsodili.

In res! Dve tretjini porotnikov je izreklo, da Franka ni kriv napada in ropa in sodnija ga je morala spoznati za nekrivega.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. — Delovanje za nove volitve poslancev v državni zbor stoji zdaj v prvi vrsti političnega delovanja, — vse drugo je začasno manjše pomembje. Koseskega poziv Slovincem:

Gani se! komur je mar zahvala prihodnjega časa,

Gani se! kogar je sram zasmehovanja rodú!

to je paróla zdaj rodoljubom po vseh okrajnah slovenskih. Juter imajo slovenski deželni poslanci štajarski in nekateri drugi odličniši narodnjaki shod v Mariboru, da se posvetujejo o volilnem postopanju; — na Goriškem je uže začelo v ta cilj delovati politiško društvo „Sloga“, — koroški Slovenci so menda tudi uže določili (vsaj enajsta ura bije!) v Celovci ali na kakem drugem primernem kraju, da se sestavi volilni odbor, — da je na Tržaškem vzela marljiva „Edinost“ volilno akcijo v svoje roke, ni dvomiti. Za Kranjsko se je osnoval narodni centralni volilni odbor v Ljubljani, kar naznanja razglas na drugem mestu, in po deželi snujejo se po njegovem pozivu pododbori, ki bodo združeni delovali za srečni izid toliko važnih volitev. Glavni razložek med prejšnjimi in sedanjimi volitvami, kakor se nam — to zagotavlja tudi dopis iz Prage) — poroča iz Dunaja iz zanesljivega vira, je ta, da je cesarskim uradnikom došel od ministra grofa Taaffe-a ukaz stroge neutralitete, to je, da jim je ostro prepovedano agitirati za tako imenovano „ustavoverno (nemčursko) stranko“, in če se kak tak prestopek onega ukaza tú in tam zapazi, naj se pritožba vloží c. kr. deželnemu predsedstvu z nadrobnim, se ve da popolno utemeljenim in resničnim popisom tega, kaj se je zgodilo; če bi pa kdo tako pritožbo raji izročil centralnemu narodnemu odboru, da jo on izroči na omenjeno više mesto, naj jo pošlje odboru. — O pripravah za volitve v državni zbor se nam potrebno zdi opomniti sledeče: 1) če sta v občini dva voleča razreda, volita prvi dve tretjini volilcev (davkoplačevalcev). Med te dve tretjini se pa ne poštevajo tisti, ki imajo osobno volilno pravico,

Neposredni (direktni) davki v Avstriji

leta 1871. in pa leta 1879.

Zemljiški (gruntni) davek je v vseh deželah Avstrije skupaj leta 1871. znesel 36 milijonov 523.054 gold., — letošnje leto pa ima znesti 36 milijonov in 900.000 gold.

Hišni davek je leta 1871. znesel 18 milijonov in 370.858 gl., — letos bo 23 milijonov in 650.000 gl.

Pridobninski davek (Erwerbsteuer) je l. 1871. znesel 7 milijonov in 692.821 gold., — letos bo 9 milijonov in 50.000 gold.

Dohodninski davek (Einkommensteuer) je leta 1871. znesel 15 milijonov in 511.555 gold., — letos bo 19 milijonov in 500.000 gold.

Stroški za iztirjevanje davkov (za eksekucije) so leta 1871. znesli 69.910 gold., — letos pa bodo znašali 209.000 gold., zraven tega pa je odločenih še 66.000 gold. za sodelovanje različnih vladnih oseb pri davkovskih eksekucijah (menda eksekutorjev).

Ker je tolikošen razloček med eksekucijskimi stroški leta 1871. in pa letošnjega leta, naj povemo našim bralcem, koliko je zadelo različne dežele avstrijske l. 1871., koliko pa jih bo zadelo letošnje leto, tako-le:

	leta 1871.	leta 1879.
	goldinarjev	
Avstrijo pod Anizo	15.400	45.000
Avstrijo nad Anizo	2.500	3.500
Salcburško	500	2.200
Tirolsko in Predarlško	—	200
Štajarsko	15.000	35.000
Koroško	6.000	8.500
Kranjsko	2.700	6.000
Primorsko	2.500	20.000
Dalmacijo	—	500
Česko	6.000	15.000
Moravsko	360	18.000
Šlezko	250	7.000
Galicijo	13.700	45.000
Bukovino	5.000	3.100

Številke 69.910 gold. za leto 1871. in pa 209.000 za letošnje leto za iztirjevanje davkov so tako grozno razločne, da ne potrebujejo nobenega komentara. Vsak bralec si lahko svoje misli.

Podučne stvari.

Vodilo za državne volitve.

(Dalje.)

Kdo pa ima volilno pravico in se toraj mora sprejeti v volilni imenik?

Glavno pravilo je to: Vsi tisti polnoletni avstrijski državljani, ki imajo pravico voliti za deželni zbor, imajo tudi pravico voliti za državni zbor.

A. V kmetiskih občinah s 3 volilnimi razredi imajo tedaj volilno pravico vsi davkoplačevalci in občani, ki so vrsteni v 1. in 2. volilni razred. Volilci 3. razreda odpadejo. V občinah, ki imajo samo dva ali en volilen razred, pa imate volilno pravico samo prvi dve tretjini vseh občinskih volilcev, kakor so v red postavljeni po velikosti pravega davka, ne pa samo tisti volilci, ki plačujejo dve tretjini vsega davka, kakor so v nekaterih krajih, na pr. v Metliki in Črnomlji doslej ravnali. Tudi to smo izvedeli iz merodajnega vira in če bi kje kak župan ali okrajni glavar drugače ravnal, naj se zoper župana vložijo pritožba pri okrajnem glavarju, zoper okrajnega

glavarja pa pri deželnem predsedniku ter naj se ob enem reč naznani ljubljanskemu centralnemu volilnemu odboru, ki bode skrbel za naglo rešitev te zadeve. — K tem volilcem se pa prištevajo še tudi vsi tisti, ki imajo po svoji osebni lastnosti pravico v občini voliti, namreč: a) duhovni v dušnem pastirstvu; b) dvorni, državni, deželni in javnih zalog uradniki; c) oficirji in vojaški družniki z oficirskim naslovom, ki so v pokoju, ali pa so se službi sicer odpovedali, pa si vojaško čast pridržali; d) vojaški družniki brez oficirskega naslova, in vojaški uradniki v boji, v službi ali pokoji, če ne spadajo k nobenemu vojaškemu krdelu; e) doktorji in ranocelniki, ki so v Avstriji dobili diplomo in imajo v občini ali javno cesarsko službo ali pa domovinsko pravico; f) načelniki in viši učitelji ljudskih učilnic, pa vodje, profesorji in učitelji viših šol v občini; g) častni meščani, tržani ali srenjčani. Volilcem se prištevajo tudi domače skupščine (korporacije), zavodi (ustanove), društva in naprave, ki od posestva, obrtnijstva, ali prihodka plačujejo vsaj že leto dni pravi in zadosten davek.

B. V mestih in trgih s 3 volilnimi razredi imajo volilno pravico vsi volilci 1. in 2. razreda, in razen njih pa tudi še vsi taki volilci 3. razreda, ki plačujejo vsaj po 10 gold. pravega davka. V pravi davek se pa mora všteti tudi tretjinska priklada. To smo za prav zanesljivo zvedeli. Če bi toraj kje kak župan ali kak okrajni glavar te priklade ne hotel všteti, naj se vložijo pritožba, kakor smo že zgoraj omenili, in reč ob enem naznani volilnemu odboru v Ljubljano. — V občinah z dvema ali enim volilnim razredom pa imate volilno pravico samo prvi dve tretjini vseh občinskih volilcev, kakor so v red postavljeni po velikosti pravega davka. K njim se še prištevajo vsi uže gori pri kmečkih občinah omenjeni občani, ki imajo po svoji osebni lastnosti volilno pravico.

C. Kot veliki posestniki imajo volilno pravico vsi, ki od enega ali od več v deželno knjigo (Landtafel) vpisanih posestev plačujejo najmanj po 100 gold. direktnega davka s tretjinsko priklado vred.

V občine ne smejo voliti in tudi ne izvoljeni biti: a) osebe, ki stojé pod varstvom ali kuratorstvom; b) vsi, kateri se kot ubožci iz javnih ali občinskih sredstev oskrbujejo, ali so bili zadnje leto pred volitvijo tako oskrbovani; c) osebe, nad katerih premoženjem je razpisan konkurs, dokler je konkurzna razprava; d) osebe, ki so bile v kazni obsojene zaradi kaznivih hudodelstev ali zaradi tatvine, nezvestobe, goljufije. Ta nasledek pri hudodelstvih veleizdaje in njene sokrivde, kaljenja javnega miru, hujskanja zoper državno vstavo, vstaje, upora, nevarnega žuganja ali silnega napada uradnih oseb, javnega posilstva, silnega ravnanja zoper korporacije ali od vlade osnovane shode, težkega telesnega poškodovanja, dvoboja in njegove sovdeležbe, zavoljo podpore pri hudodelstvih s prikrivanjem ali nezabranjenjem, zavoljo potuhe dane vojaškemu beguncem, pri drugih hudodelstvih, če je bil krivec obsojen vsaj za 5 let, mine še le po izteku desetih let in razen tega po izteku 5 let, pri obsodbi zavoljo tatvine nezvestobe in goljufije ali sleparije pa mine tri leta po prestani kazni.

Vsak volilec sme le enkrat voliti in sicer osebno. Samo veliki posestniki smejo katerega drugega velikega posestnika pismeno pooblastiti, da za nje voli, če se osebno volitve nočejo ali ne morejo vdeležiti. Kdor ima volilno pravico v velikem posestvu in ob enem tudi še v kaki mestni ali kmetijski občini, sme le v velikem posestvu voliti; kdor ima volilno pravico v kaki mestni ali trški in ob enem tudi v kmetijski občini, sme le v mestni skupini voliti; in kdor ima volilno pravico v več občinah, voli tam, kjer na-

vadno stanuje, če pa nikjer nima pravega stanovišča, voli tam, kjer največ davka plačuje.

3. Ko je volilni imenik v redu, naj občinski volilni odseki gledajo na to, da vsi, ki so v imeniku, res tudi volit gredó. Oni navadno že iz časa prejšnjih volitev poznajo, kdo je zanesljiv in kdo ne, ter naj po vsi moči omahljivim prigovarjajo in jih vtrjujejo, malomarne spodbujajo, nevedne podučujejo, nasprotnike zavračajo, se vé da brez prepira, jeze ali sovraštva.

4. Ti možje ali občinski volilni odseki naj se potem pogovoré, kateri volilni možjé naj se pri prvotnih volitvah kmetjskih občin izberó.

Državne volitve se imenujejo sicer neposredne, pa so neposredne samo za velike posestnike in prebivalce mest in trgov, ki res naravnost volijo svoje poslance za državni zbor. Kmetjsko ljudstvo pa svojih poslancev ne voli naravnost, ampak voli najprej volilne možje, kakor za deželni zbor, in ti volilni možje še le izvolijo poslanca. Zato je pa volitev volilnih mož v kmetjskih občinah silno važna. Če boste za volilne možje izbrali poštene, značajne, razumne, previdne in zanesljive možje, vam bodo oni gotovo tudi pravega poslanca izbrali, ki se bode na Dunaji res potegoval za vaše splošne, ne pa za svoje lastne in osebne koristi. Občinski volilni odsek naj take može izbere in naj gleda na to, da so to možje, ki živajo splošno zaupanje in spoštovanje; zlasti naj pa nikar ne prezró tistih mož, ki so bili že pri prejšnjih volitvah volilni možje in so že dejansko pokazali, da kakor skala stojé za pravično in resnično domačo reč in jih nobena zvižaja, nobeno sladkanje, nobeno žuganje ne predrugači. To so v volilni borbi že skušeni možje, zato naj jih odsek tudi zdaj najtoplejše priporoča, ter iz vseh moči dela na to, da jih bodo vsi volili enoglasno.

5. Občinski volilni odseki naj gledajo tudi na to, da se bo vsaki občini določilo postavno število volilnih mož. Navadno je pri državnih volitvah več volilnih mož, kakor pri volitvah za deželni zbor. Za vsakih 500 prebivalcev namreč se izvoli en volilen mož, za ostanek, kar ga je, ko se število prebivalcev razdeli s 500, in ko bi bil tudi le en sam, velja pa zopet za enega volilnega moža. Pri volitvah za deželni zbor se ta ostanek še le šteje, ako znaša najmanj 250 ljudi, in zato bo marsikatera občina imela za državne volitve več volilnih mož, kakor za deželne. Naj tu sledi par zgledov. Občina Kostelj na Kočevskem ima 3517 prebivalcev in voli za deželni zbor 7 volilnih mož, za državni zbor pa jih mora imeti 8, ker ostanek 17, ki se pri deželnih volitvah ne šteje, pri državnih volitvah veljá že za enega volilnega moža. Občina Velike Lašiče šteje 542 prebivalcev in voli za deželni zbor enega, za državni zbor pa dva volilna moža. Občina Sodražica ima 2660 prebivalcev in voli za deželni zbor 5, za državni zbor pa 6 volilnih mož.

Županje zahtevajte, da naj vam pri okrajnem glavarstvu naznanijo število občinskih prebivalcev, kakor se je pokazalo pri zadnjem ljudskem številjenju koncem leta 1869., in potem boste sami vedeli, koliko volilnih mož ima vaša občina voliti.

Občine, ki nimajo 500 prebivalcev, volijo po enega volilnega moža.

6. Občinski odseki naj tudi pazijo, da uradniki in beriči zlasti po mestih in trgih volilcev ne bodo begali in za nasprotno stranko agitirali, ker vlada sama želi, da naj uradniki ostanejo nepristranski in objektivni in naj se ne potegujejo za nobeno stranko.

7. Občinski odseki naj dalje gledajo na to, da se bodo prvotne, in potem tudi državne volitve same prav vršile.

Okrajno glavarstvo mora županom o pravem času naznaniti, katerega dne, ob kateri uri in v kateri hiši se bodo vršile prvotne volitve, in župan mora to precej volilcem naznaniti in jih povabiti k volitvi. Volilna komisija je sestavljena iz volilnega komisarja in iz županstva. Glasovanje je pri nas ustmeno, kakor pri volitvah za deželni zbor. Zato naj si pa vsak volilec dobro zapomni imena volilnih, katere jim občinski odsek priporoča, da jih potem volijo vsi enoglasno. Za izvolitev je potrebna nadpolovična večina glasov.

Vsak volilen mož potem dobí od okrajnega glavarstva svojo izkaznico (glasovnico), katera mu daje pravico določenega dne, ko se vrši volitev poslanca, stopiti v volilno sobo. V to sobo tedaj razen volilcev noben ne sme priti. Zato naj pa volilni možje dobro pazijo, da svojih glasovnic ne zgubé ali pa domá ne pozabijo. Ako pa kak volilec svojo glasovnico zgubi ali tako pokvari, da ni za rabo, mu mora, ako to zahteva, ali okrajno glavarstvo, ki take glasovnice daje, ali pa na dan volitve tudi volilni komisar drugo glasovnico izročiti. —

Volitev državnih poslancev sama se ravno tako vrši, kakor volitev deželnih poslancev.

A. V kmetjskih občinah je ta volitev ustmena. Vodi pa volitev vpričo volilnega komisarja, ki pa nima nič govoriti, volilna komisija 7 udov. 3 ude volijo volilci pismeno, 3 pa imenuje volilni komisar, in teh 6 potem izvoli še 7. ude komisije; teh 7 izmed sebe voli predsednika, in vseh sedem podpiše volilni protokol.

Vsak volilec mora, ko ga pokličejo, natančno imenovati tistega moža, ki naj po njegovi želji bode poslanec.

Kedar so pa volilci oddali svoje glasove, naj ne gredó iz volilne sobe, dokler se jim ne naznani izid volitve, ker je včasih potrebna ožja volitev, ako namreč noben kandidat nima nadpolovične večine glasov; kaj lahko bi potem zmagala nasprotna stranka, ko bi naših mož več na volišči ne bilo.

Volijo pa kmetjske občine 5 poslancev v državni zbor, in sicer volijo sodnijski okraji:

- Ljubljana, Vrhnika v Ljubljani, — Litija, Zatičina v Litiji, — Ribnica in Lašiče v Ribnici, vsi skupaj enega poslanca;
- Postojna, Bistrica, Senožeče in Vipava v Postojni, — Logatec, Lož in Idrija v Logatcu, vsi skupaj enega poslanca;
- Kranj, Loka in Trzič v Kranji, — Kamnik in Brdo v Kamniku, — Radolice in Kranjska gora v Radolici, vsi skupaj enega poslanca;
- Novomesto v Novomestu, — Krško in Kostanjevica v Krškem, — Črnomelj, Metlika v Črnomlju, vsi skupaj enega poslanca;
- Kočevje v Kočevji, — Trebnje in Žuženberk v Trebnjem, — Radeče in Mokronog v Radečah, vsi enega poslanca.

B. Za volitev mest in trgov izvoli pa občinski zastop mesta ali trga, kjer se volitev vrši, 3 ude v volilno komisijo, 3 druge imenuje volilni komisar, in teh 6 izvoli še 7. ude volilne komisije, in vseh 7 izmed sebe voli predsednika in podpiše volilni protokol.

Volitev v mestih in trgih se pa vrši pismeno in tajno. Vsak volilec dobí od gospodske glasovnico, na katero naj se zapiše samo imé poslanca vo. Svojega imena pa ni treba podpisati. Tudi ne sme nihče rabiti druge glasovnice, kakor ono, ki jo je prejel od gospodske, ker bi bil sicer njegov glas neveljaven. S to glasovnico pridejo volilci ob dnevu volitve na volišče. Tam se berejo imena volilcev po abecednem redu, in ko katerega pokličejo, stopi pred komisijo in ji izroči

skupaj zganjeno glasovnico, na kateri je zapisano samo ime poslancevo, ob enem pa pokaže izkaznico, katero je bil z glasovnico vred od gospodske prejel, v dokaz, da je res on tisti, ki so ga poklicali in da ima volilno pravico. Oddajanje glasov se ob določeni uri sklone, vendar pa se tistim, ki so bili uže pred določeno uro v volilni sobi, ne sme zapreti glasovanje. Kdor pa pozneje pride, ne sme več glasovati. Kakor kmetski volilci, naj pa tudi volilci mest in trgov ne gredo iz volilne sobe, dokler se jim ni naznanilo, kdo je za poslanca izvoljen.

Mesta in trgi na Kranjskem volijo si državne poslance, in sicer:

- a) Ljubljana s trgovinsko zbornico vred enega;
- b) Postojna, Idrija, Vrhnika, Lož, Radolica, Tržič, Kamnik, Kranj in Loka skupaj enega;
- c) Novomesto, Višnjagora, Krško, Kostanjevica, Črnomelj, Metlika, Kočevje in Ribnica enega.

Vsako mesto in vsak trg voli domá.

C. *Veliki posestniki* volijo v Ljubljani 2 poslance, ravno tako kakor za deželni zbor.

D. *Ženske* nimajo volilne pravice za državni zbor.

Volitve državnih poslancev

na Štajarskem: za kmetske občine dne 2. julija, za mesta 4. julija, za trgovinske zbornice 7. julija, in za veliko posestvo 8. julija;

na Goriškem in v Istri: za kmetske občine 29. junija, za mesta 2. julija, za trgovinske zbornice 5. julija, za veliko posestvo 8. julija;

v Trstu bo volil prvi volilni razred 29. junija, drugi razred 1. julija, tretji razred 4. julija, trgovinska zbornica 7. julija;

na Koroškem: kmetske občine 5. julija, mesta 7. julija, trgovinska zbornica 9. julija, veliko posestvo 10. julija.

na Českem: kmetske občine 20. junija, mesta 30. junija, trgovinske zbornice 2. julija, veliko posestvo 3. julija;

na Moravskem: kmetske občine 1. julija, mesta 3. julija, trgovinske zbornice 4. julija, veliko posestvo 7. julija;

v Galiciji: kmetske občine 30. junija, mesta 3. julija, trgovinske zbornice 7. julija, veliko posestvo 9. julija.

Po „Slov.“

Slovensko slovstvo.

* „*Krščansko-katoliško pravoslovje*“ se imeaue nova knjiga, katero je spisal gosp. Franc Kosec, župnik v Truškah, in založila tiskarnica družbe sv. Mohorja v Celovcu. Knjiga ne zanimiva samo slovenskega duhovnika, marveč v obče občinstvo slovensko. Delo je bilo o tem oziru zelo težavno, ker nam za marsikake znanstvene izraze še manjka določene znanstvene terminologije in je gosp. pisatelj bil zato prisiljen, stvariti novih besed. Občni del je razdelil na 2 oddelka, posebni del pa na 3, tako, da kolikor mogoče na kratko, a vendar lahko nmevno, na 17 pólah obdela obširno polje morále ali naravoslovja. Cena tej knjigi je 1 gold. 20 kraje.

* *Fara sv. Petra pri Mariboru*. Krajepisno-zgodovinske črtice. Spisal France Zmazek, kaplan pri sv. Petru pri Mariboru. S podobo sedanjega župnika in zlatomešnika Marka Glaserja. Tiskal J. M. Pajk v Mariboru. 1879.

Tak naslov ima blizo 4 pôle debela spominska knjižica, kateri na čelu stoji v novomeški Krajčevi tiskarni natisnena podoba visokospoštovanega rodoljuba, častnega kanonika gosp. Marka Glaserja in katero so mu v

spomin zlate sv. maše 25. dne maja posvetili njegovi častilci, med katerimi v prvi vrsti se ve da tudi pisatelj ove knjige. V predgovoru pravi gosp. pisatelj, da je knjižico osnoval po smislu okrožnice nepozabljivega knezoškofa Slomška leta 1855., katera duhovnikom na srce poklada spisovanje „farnih spominskih knjig“. Gospod Zmazek je blago željo Slomškovo lepo izpolnil in o pravem času. — Knjižica pripoveduje marsikaj zanimivega. Nas je med drugim zabavala tudi ona črtica, ki popisuje pravdo, ki jo je imel sicer jako priljubljeni župnik Nikolaj Škof „z nekaterimi porednimi farani, ker — jim ni dovolil zvoniti zoper točo. Reč je tako daleč prišla, da je 18. avgusta 1795. bilo zopet dovoljenje dano, z zvonjenjem slabo vreme odganjati! „Pod tem gospodom župnikom — beremo v opazki — je menda tožba nastala med Št. Peterčani in Lembachčani, ki so tožili, da Peterčani točo k Lembachčanom zvonijo in streljajo. Tožba je bila s tem rešena, da je Lembachčanom dovoljeno bilo, „točo k sv. Petru nazaj zvoniti in streljati“. — Kaj pač današnji Lembachčani pravijo k tej — pravdi svojih prednikov?

Politične stvari.

Gospoda Dežman in vitez dr. Kaltenegger v ustavoverskem zboru ljubljanskem — in pa grof Hohenwart z centralnim volilnim odborom dunajskim.

26. dne maja zvečer zbrala se je peščica družabnikov ljubljanskega konstitucionalnega društva v kazini, da so priprave začeli za volitve poslancev v državni zbor in „liberalni volilni odbor“ snovali. Predsedoval je skupščini dr. Schrey, in kdor se je prikazal v „klubzimmer“, bil je bratovsko pozdravljen. Vrsto govornikov je pričel bivši državni poslanec gosp. Dežman, ki je, kakor „Laibacherica“ poroča, razgrnil delavnost „liberalnih kranjskih poslancev“ v zbornici poslancev (dr. Suppana, Hozhewarja, pl. Langerja, grofa Thurna, dr. Schafferja in svojo), popisal razmere klubov in strank, vzajemnost med ministerstvom in veliko ustavoversko stranko, — konečno pa omenil tudi važnejša dela, ki jih je zbornica v teku 6 let rešila ali pa nerešena pustila. Govoril je tudi nekoliko o železnici dolenski, rekši, da ni res, da bi jo bil on svojim volilcem „zagotovil“, kakor trdijo to slovenski časniki. — Gosp. deželnemu glavarju dr. Kalteneggerju je Dežmanovo poročilo tako všeč bilo, da je, milovaje zelo težavni stan „und die mannigfaltigen beengenden Zwangslagen der Verfassungspartei“, priznanje izrekel ustavovernim poslancem kranjskim, da so svojo nalógo v državnem zboru izvrstno dobro (in bester Weise) izpolnili, in predlog stavel, naj konstitucionalno društvo kot centralni organ ustavoverne stranke kranjske se jim zahvaluje za njihovo postopanje.

Čeravno — razen gosp. Dežmana, ki je le takrat se oglasil v državnem zboru, ko je pritožbe dr. Vošnjaka skušal podirati — nobeden kranjskih ustavovercev ni nikoli zinil besedice v zboru,*) so bili oni vendar zmirom zvesta armada ustavoverski stranki, ki je z ministerstvom Auersperg-Lasserjevim 6 letih gospodovala in vse po svoji volji določevala v zbornici poslancev in katere žalostna zapuščina je zdaj ta, da — zraven 8 milijonov in 800.000 gold., ki je v

*) Halt! Gosp. Dolfi Schaffer je enkrat nekaj ongavil. Stavec.